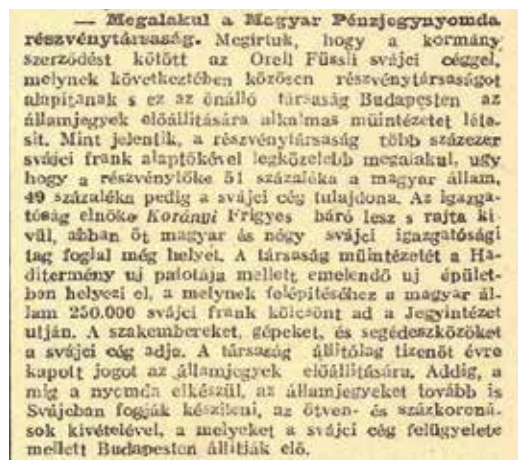

Egy nyomda születése – 100 éve alapították a Pénzjegynyomdát

ELSŐ RÉSZ

Párdy Tamás

E lap hasábjain már megemlékeztek a Pénzjegynyomda alapításának 50. és 75. évfordulójáról 1976-ban és 2000-ben. E cikkekben is több-kevesebb részletességgel leírása került az alapítás előzményei. Én ezeket szeretném részletesebben bemutatni – ebből is alapvetően az 1922 és 1925 közötti időszakot. Írásom első sorban nyilvánosan hozzáférhető dokumentumokon, újságcikkeken alapul.

— Megalakul a Magyar Pénzjegynyomda részvénytársaság. Megírtuk, hogy a kormány szerződést kötött az Orell-Füssli svájci céggel, melynek következtében köröscsen részvénytársaságot alapítanak s ez az önálló társaság Budapesten az államjegyek előállítására alkalmas műintézetet létesít. Mint jelentik, a részvénytársaság több száz ezer svájci frank alaptőkével legközelebb megkezdte, úgy hogy a részvénytulke 51 százaléka a magyar állam, 49 százaléka pedig a svájci cég tulajdona. Az igazgatóság elnöke Koranyi Frigyes, három lesz a rajta kívül, abban öt magyar és négy svájci igazgatósági tag foglal még helyet. A társaság műintézetét a Haditermény új palotaja mellett emelendő új épületben helyezi el, a melynek felépítéséhez a magyar állam 250.000 svájci frank kölcsönt ad a jegyintézet után. A szakembereket, gépeket, és segédesszközöket a svájci cég adja. A társaság állítólag tizenöt évre kapott jogot az államjegyek előállítására. Addig, a míg a nyomda elkészül, az államjegyeket tovább is Svájcban fogják készíteni, az ötven- és százkoronások kivételével, a melyeket a svájci cég felügyelete mellett Budapesten állítják elő.

1. kép. Budapesti Hírlap, 1922. december 12.

Az első világháború végét és az Osztrák–Magyar Monarchia szétesését követően életbe lépett trianoni békeszerződés egyebek között elrendelte az Osztrák–Magyar Bank felszámolását, annak bankjegyei Magyarországon lévő kontingensének magyar államjegyekre történő kicserélését, új magyar jegybank felállítását. Ennek a feladatnak összefoglalóját és a magyar pénzjeggyártás elindítása lehetőségének kiváló összefoglalóját olvashatjuk az 1922. május 26-án – gróf Bethlen István miniszterelnök elnökletével – tartott minisztertanácsi ülés jegyzőkönyvében:

„A pénzügyminiszter úr (Kállay Tibor) előadja, hogy az Osztrák–Magyar Banknak Csonka

Magyarország területén forgalomban volt jegyei a békeszerződés értelmében új magyar fizetési eszközökre lévén kicserélendő, a magyar kormánynak 1919-ben gondoskodnia kellett, hogy megfelelő mennyiségű államjegyek állíttassanak elő, amelyek a bankjegyek kicserélését lehetővé tegyék, s a pénzforgalom további szükségleteinek kielégítését biztosítsák mindaddig, míg az új magyar jegybank felállítása lehetővé válik.

Miután a magyar nyomdaipar pénzjegyek gyártásával mindeztideig nem foglalkozott, a szükséges berendezések sem álltak rendelkezésre, főleg a pénzjegyek készítésénél szükséges igen bonyolult előállítási eljárások ismeretese nem voltak, hosszas kísérletezésre időt nem engedett, a kormánynak a szöbaforgó jegyek előállítási céljából külföldi cégekhez kellett fordulnia.

Az akkori politikai viszonyokra való tekintettel legcélszerűbbnek mutatkozott egy volt semleges államban levő céggel lépni érintkezésbe és így erre való tekintettel az államjegyek a zürichi Orell-Füssli cégnél rendeltettek meg, amely cég Svájc jegybankja számára a jegyeket évek óta előállítja, és amely a tekintetbe jövő külföldi vállalatok közül különben is a legelőnyösebb feltételű ajánlatot tette és a legrövidebb idő alatt vállalkozott az előállításra.

Kétségtelen, hogy a fennállott kényszerhelyzetben választott ez a megoldás az államkincstárra már akkoriban is – noha abban az időben 100 koronának még circa 14 svájci frank felelt meg, a mai (1922) 60-70 cantimes-mal szemben – igen jelentékeny megterhelést jelentett, mely pénzünk értékének 1919 óta bekövetkezett folytonos romlása óta folyton növekszik. Ez a szempont és annak szükségessége, hogy pénzjegyszükségtünk biztosítását külföldről mielőbb függetlenítsük s a szállítással járó idővesztéséget s a sohasem egészen elkerülhető kockázatot kiküszöböljük, arra indított, hogy az államjegyek előállításának kérdését a legbehatóbb megfontolás tárgyává tegyem és igyekszem annak a lehetőség szerint legmegfelelőbb rendezését elérni.

Miután egyrészt a magyar ipart megfelelő gyakorlat és tapasztalat hiányában a nagy tökélyre igényt tartó pénzjegyek gyártásának céljaira – különösen, ami a nagyvértékű címleteket illeti – ezidőszerint még igénybevenni nem lehet, másrészt pedig újabb típusú fizetési eszközöknek az államjegyek forgalmának átmeneti ideje alatt való kibocsátása a legutóbbi évek során ismétetlen változásoknak kitett közönség e téren tapasztalható érzékenységének és idegességének szem előtt tartása mellett a lehetőség szerint kerülendő, ezért arra az időre, amíg a jegybank felállítással és a pénzrendszer szabályozásával kapcsolatban a kérdés végleges rendezést nyerhet, a most forgalomban levő jegyekkel azonos típusú jegyeknek Magyarországon való gyártásának lehetővé tétele kíséreltessék meg; annál is inkább, mert a tekintetbe jövő egyéb külföldi vállalatok nem hajlandók a jegyeknek itthon való előállítására.

A magyar államjegyeket előállító zürichi céggel e célból egyelőre minden kötelezettség nélkül folytatott tárgyalások során az a terv alakult ki, hogy a jegyek gyártására Budapesten nyomda állíttassék fel, amelynek a zürichi cég a pénzjegyek előállításánál alkalmazott különleges eljárási módszerét s tapasztalatait rendelkezésre bocsátaná, a szükséges gépeket, berendezéseket beszerezné, a munkásszemélyzetet a szóbanforgó különleges eljárásra betanítaná, úgy, hogy a nyomda az eddigiekkel teljesen azonos jegyeket – legfeljebb a szükségessé váló további tökéletesítésekkel – legyen képes előállítani.

A részvénytársaság formájában létesítendő nyomda 500 000 svájci franknak megfelelő (ez 1922-ben mintegy 80 000 koronát kitevő) alap-tőkével állíttatnék fel, melyet körülbelül fele részben a svájci cég, felerészben a magyar királyi államkincstár bocsátana rendelkezésre. Ezen kívül a cég a nyomda felállításához szükséges épület vételárának költségeinek céljára 300 000 svájci frank évi 7%-kal kamatoztatandó jelzálogkölcsönt is nyújtana az új vállalatnak...

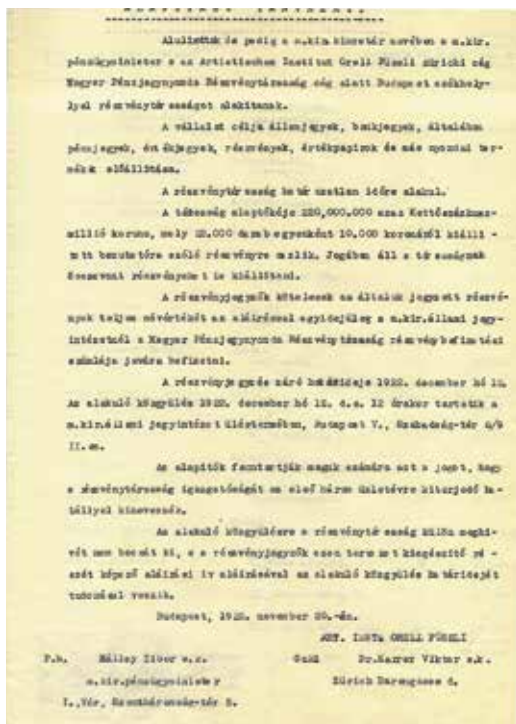
...a céggel létesítendő megállapodásban ki lenne kötve, hogy a monopólium a szerződés megkötését követő három év elteltétől kezdve visszavonható legyen olyképpen, hogy a vállalat, illetve a cég részvényrészesevé a jelzett időpon-
ton túl bármikor megváltható... A kötendő szerződésben a cég kötelezettséget vállalna aziránt, hogy a nyomda által Magyarországon előállított államjegyek előállítási költsége ... semmiesetre

sem fog az első három esztendőben többet kiten-
ni, mint 50%-át azon összegnek, amelybe jelen-
leg a Svájcban előállított államjegyek aranykoro-
nában számítva kerülnek...

...Ez a megoldás eleget tenne annak az igen fontos követelménynek, hogy a magyar állam pénzjegyei Magyarországon állíttassanak elő, le-
hetőséget nyújtana arra, hogy a magyar ipar a nyomdához szükséges építkezéseknél és beren-
dezéseknél megfelelően foglalkoztassék, bizto-
sítaná nagyobb számú magyar szakmunkás ke-
nyérkeresetét s végül pénzügyi szempontból is
előnyösnek mutatkozik.

Figyelembevéve ugyanis azt, hogy a jelenleg forgalomban lévő 30 milliárd korona névértékű államjegy előállítása a magyar államnak mintegy 7,5 millió frankba került és hogy az Osztrák–Magyar Banknak évtizedeken át gyűjtött statisztikai adatai szerint a forgalomban levő jegyeknek kicserélése átlagban véve két évenként válik szükségessé, úgyhogy az államjegyeknek továbbra is a Svájcban leendő előállítása esetén évenként körülbelül 2-3 millió svájci frankot kellene ezután is e célra fordítani, kétségtelennek látszik, hogy a jegyeknek 50%-kal olcsóbban történő itthoni előállítása mellett elérhető megtakarítás már egy év alatt is többet tesz ki, mint amennyi az egész nyomdavállalatnak a megvál-
tás útján leendő megszerzéséhez szükséges." Az előterjesztő annak a reményének adott végül ki-
fejezést, hogy a további tárgyalások folyamán sikerül majd a svájci cég eddigi álláspontjával szemben keresztülvinni, hogy a magyar kincstár részére biztosíttassék a részvénytöbbség. A minisztertanács május 26-án az előterjesztést elfogadta, s ezt követően az Állami Jegyintézet a pénzügyminisztérium illetékes főosztályának bevonásával további tárgyalásokat folytatott az Orell-Füssli zürichi céggel.

1922. szeptember 12-én a Magyar–Amerikai Grafikai és Nyomda RT (amely a Pallas nyomda és American Bank Note Company 1922. július 17-i egyesüléséből alakult) – értesülve a pénz-
jegynyomda-tervről – a maga részéről javaslatot tett Kállay Tibor pénzügyminiszternek, amelyet ugyanaznap Kállayhoz írott bizalmas levelében a budapesti amerikai követ Theodor Brentano erőteljesen támogatott. A megalapítandó magyar jegybank bankjegyeinek nyomására kívánt pályázni, közben azonban a magyar kormány gondosan tájékozódott az Orell-Füssli cég által készített államjegyekről. Fattinger Sándor, a pénz-

2. kép. Alapítási tervezet

ügyminisztérium megbízottja, 1922. szeptember 25-én jelentést nyújtott be a „Zürich-ben készült államjegyek előállítási módjáról” (értésüléseit Dréhr János miniszteri tanácsostól, az Állami Nyomda igazgatójától nyerte, aki 1920. január-februárban járt Zürichben).

A minisztertanács 1922. szeptember 22-én tartott ülésén ismét foglalkozott a pénzjegynyomda kérdésével, s elfogadta az Orell-Füssli céggel folytatott tárgyalások során létrejött megállapodásokat, ami alapján létre is jött a szerződés-tervezet a Magyar Pénzjegynyomda Rt. megalapításáról, valamint a nyomdaépület építéséről. Elhangzott, hogy „az Orell-Füssli cég a szükséges telek és építkezés, esetleg a berendezés költségeinek fedezésére legfeljebb 300 000 svájci frank jelzálogkölcsönt nyújt évi 7% nettó kamatozás mellett”. Szó esett, hogy „az építkezés befejezéséig és üzembehelyezéséig az eddig külföldön megrendelt államjegyek legalább egy része itthon előállíthatassék akár az Állami Nyomdában, akár más megfelelő magánnyomdában ideiglenes rendelkezésre bocsátott helyiségben a lehetőséghez képest legalább az 50 és 100 koronás államjegyek gyártását mielőbb (kb. 4 hó-

nap múlva) meg fogja kezdeni ... az előadó miniszter kéri a minisztertanács felhatalmazását arra is, hogy a m.kir.kincstár tulajdonában lévő és Budapest fő- és székváros pesti részének 1067-1072 számú telekkönyvi betéteiben 1076-1084 helyszám felvett részben az un. Haditermény palota (ma: Emberi Erőforrások Minisztériuma), ezidőszent már a pénzügyi tárca kezelésében lévő épület által el nem foglalt, tehát beépítetlenül hagyott mintegy 1200 négyszögöl nagyságú telekrészletet a létesítendő pénzjegynyomda céljaira a részvénytársaságnak ... megfelelő áron eladhassa és az ily módon befolyó vételárat a kormány részéről jegyzendő részvénytőke részleges fedezésére felhasználhassa (a Pénzjegynyomda mai épületének helye)...” Szó esett a részvénytá-
pakett megváltásának a lehetőségéről, módjáról, feltételeiről is – mint később a megkötött szerződésben azt láthatjuk.

Az Orell-Füsslivel kötendő szerződést a PM 3.647/1922 sz. leirata tartalmazza:

„Az Art. Institut Orell-Füssli cég
t. Igazgatóságának, Zürich

A folytatott tárgyalások eredményeképp
a következő megállapodás létrejöttét
igazolom:

A m. kir. kormány és az Art. Inst. Orell-Füssli cég elsősorban a Magyarország részére szükséges pénzjegyek belföldön való előállítása céljából Budapesten nyomdát állítanak fel, amely pénzjegyek és egyéb értékjegyek és értékpapírok elsőrangú kivitelben való gyártására oly módon lesz berendezve, hogy a nyomda Magyarország teljes pénzjegyszükségletét a modern technika haladásának mindig megfelelő módon előállítani képes legyen. Erre vonatkozólag a nyomda köteles a magyar kormány kívánságait a lehetőség határai között mindenkor teljesíteni.

A szóbanforgó nyomdavállalatot a megállapodást kötő felek részvénytársaság alakjában létesítik. A részvénytársaság cége: Magyar Pénzjegynyomda Részvénytársaság lesz.

A részvénytársaság alaptőkéje oly koronaösszeg, amely az alaptőke teljes befizetése napján 500 000 (ötszázezer) svájci franknak felel meg. Az alaptőkéből 51%-ot, vagyis 255 000 (kettőszázötvenötezer) svájci franknak megfelelő összeget a kormány nevében a m. kir. pénzügyminiszter,

kát 3 hónappal előbb ajánlott levélben közölni kell az Art. Inst. Orell-Füssli céggel, valamint a cégnek budapesti jogtanácsosával, ezidőszert dr. Lázár Andor ügyvéddel.

Amennyiben a magyar kormány a megváltás jogát 1926. január 1.-ére akarja gyakorolni, a részvények megváltási ára fejében az Orell-Füssli cég birtokában lévő részvényekért befizetett svájci frankösszeg másfélszeresét köteles fizetni az összes, az alaptőke 49%-át kitevő részvények átadása ellenében.

Ez az 50%-os felár évenként 4,167%-kal csökken úgy, hogy a kizárólagossági jog lejárt időpontjában, vagyis 1937. december 31.-én a részvények megváltási ára egyenlő lesz azzal a svájci frankösszeggel, amely a részvényekért befizetett. A felár csökkenése szempontjából csak teljes, vagy fél üzletek jönnek figyelembe, vagyis június 30.-ika előtti időre szóló felmondásnál a felpénz az előző év december 31.-ére szóló kötelezettség szerint, június 30.-ika utáni időre szóló felmondásnál a felpénz az illető év december 31.-ére szóló kötelezettség szerint fizetendő.

A kizárólagossági jog lejártá alkalmával, amennyiben a jog meghosszabbításra és az Orell-Füssli cég további részvételére vonatkozólag a magyar kormány és a cég között újabb megállapodás nem jön létre, a magyar kormány köteles az Orell-Füssli cég részvényeit a fentiek szerint megváltani.

A kizárólagossági jog fennállása alatt az Orell-Füssli cég részvényeit idegeneknek nem adhatja el. Az Orell-Füssli cég Verwaltungsratjának tagjai, valamint a Magyar Pénzjegynyomda részvénytársaság igazgatósági tagjai ebből a szempontból nem tekintetnek idegeneknek, de az eladási tilalom ez utóbbiakra is kötelező erővel bír. Amennyiben nevezettek igazgató tagsági minősége bármi okból megszűnnék, kötelesek ők, illetve örököseik a szóbanforgó részvényeket a m. kir. pénzügyminiszternek a fent meghatározott megváltási árban leendő megvételre felajánlani.

A nyomda üzembehelyezését követő, de legkésőbb az 1924. évi január 1.-től számítandó első három üzletévre a magyar kormány kötelezettséget vállal arra, hogy amennyiben a részvénytársaság által az Orell-Füssli cégnek fizetett osztalék az e cég által alaptőkeként befizetett svájci frank összegnek 10 (tíz) %-át nem éri el, az Orell-Füssli cég birtokában lévő és az alaptőke 49%-át képviselő részvényekre eső osztalékot

10%-ra egészíti ki. Ez a kiegészítés az osztalékkal egyidejűleg esedékes és oly módon utalandó át a vállalat pénztárába, hogy ez az osztalékkal felvehető legyen. Az előző éveknek 10%-ot meghaladó esetleges osztaléktöbblete ebbe a kiegészítésbe nem számítható be.

Megváltás esetén az Orell-Füssli cég delegáltjai az igazgatóságból illetve felügyelőbizottságból kilépnek.

A megváltás napján az Orell-Füssli cég által nyújtott svájci frankkölcsön esedékessé válik. Az Orell-Füssli cég azonban már most kijelenti, hogy abban az esetben, ha ezt a részvénytársaság kívánni fogja, a kölcsön visszafizetésének olyan módjára beleegyezni, hogy a kölcsön első fele két esztendő, második fele három esztendő múlva fizetessék vissza. Ha azonban az ezen kölcsön után esedékes kamatok a megváltás után nem fizetnének le pontosan, a cég az azonnali visszafizetést jogosult követelni.

Az Orell-Füssli cégnek az alábbi esetekben szintén joga van ahhoz, hogy a birtokában lévő 49%-nyi részvénymennyiségnek a fentebb körülírt beváltási áron való megváltását követelje. Ezek az esetek a következők:

a) Ha a fentebb említett 3 évre szóló, 10 (tíz) %-os osztalékgaranciát követő valamelyik üzletévben az igazgatóság a szabályszerűen összeállított mérleg alapján nem terjeszt egyhangúan a közgyűlés elé olyan javaslatot, hogy a részvénytőke fejében befizetett svájci frankösszegnek legalább is 10 (tíz) %-át tevő osztalék fizetessék, illetve ha a közgyűlés legalább is ily 10% osztalék fizetését nem határozza el.

Az igazgatóság minden tagja köteles azonban a szabályszerű leírások, tartalékolások és jutalékok után fennmaradó összegnek osztalék gyanánt leendő kifizetéséhez hozzájárulni. Kellő pénzügyi indokolás nélkül ez a hozzájárulás nem tagadható meg.

b) Ha a 3 évre szóló 10%-os osztalékgarancia idejében a kormány által átvett 51%-nyi részvénytőke, vagy annak egy része máskézbe megy át (más kéz alatt az esetleg alakítandó új jegybank is értetik) és valamelyik üzletévben az igazgatóság a szabályszerűen összeállított mérleg alapján nem terjeszt egyhangúan a közgyűlés elé olyan javaslatot, hogy a részvénytőke fejében befizetett svájci frankösszegnek legalább is 10%-át tevő osztalék fizetessék ki, illetve ha a közgyűlés legalább ily 10%-nyi osztalék fizetését nem határozza el.

Az igazgatósági tagok hozzájárulása tekintetében az a) pont második bekezdése az irányadó.

c) Ha a közgyűlés az Orell-Füssli cég négy jelöltjét az igazgatóságba és két jelöltjét a felügyelőbizottságba nem választja be.

A felmondást ezekben az esetekben az Art. Inst. Orell-Füssli cég zürichi cég közli ajánlott levélben a m. kir. pénzügyminiszterrel. A megváltási ár (a cég birtokában lévő részvényekért fizetett svájci frankösszeg és felár) a felmondás közlésétől számított 1 (egy) éven belül fizetendő a cég birtokában levő részvényekért fizetett svájci frankösszegnek az előző üzletév lejártától a kifizetés napjáig számított 10%-os kamatával, valamint az előző üzletévre szóló esetleg még ki nem fizetett osztalékkal együtt.

Az Art. Inst. Orell-Füssli cég díjtalanul átadja a Magyar Pénzjegynyomda Részvénytársaságnak pénzjegynyomás céljaira a vonatkozó eredeti rajzokat, kőlapokat és lemezeket és lemond az 1919. évi december 4-én 9.836/P.M. szám alatt kelt rendelethez fűzött műszaki határozmányok 15. szakaszában biztosított ama jogáról, mely szerint a Zürichben készült államjegyek lemezei másutt nem használhatók fel. Ezt azonban csak abból a célból teszi, hogy a részvénytársaságnak így módjában legyen az eddig Zürichben készült pénzjegyeket ezentúl Magyarországon az eddiektől való minden eltérés nélkül előállítani.

Az átadás időpontjában az Art. Inst. Orell-Füssli zürichi cégnek a fentiek tekintetében vállalt felelőssége megszűnik.

Egyébként amennyiben a jelen megállapodás eltérő rendelkezéseket nem tartalmaz, a kormánynak az idézett 9.836/1919 P.M. számú rendeletében biztosított jogai továbbra is fennállanak.

Az Orell-Füssli cég a kizárólagossági jogának idejére és esetről-esetre megállapítandó feltételek mellett feljogosítja a Magyar Pénzjegynyomda Részvénytársaságot, hogy az Orell-Füssli-féle eljárás szerinti kivitelben külföldre szóló megrendeléseket is vállaljon. E megállapodások alapja az lesz, hogy a részvénytársaság a zürichi Orell-Füssli cégnek az Orell-Füssli-féle eljárás alkalmazásáért bizonyos díjat (Lizenzgebühr) tartozik fizetni. Ez a díj nem lehet nagyobb, az illető külföldi rendelés nyomdai költségének 10%-ánál és semmi esetre sem haladhatja meg a szóbanforgó külföldi üzletből eredő tiszta jövedelem 50%-át.

Megváltás esetén ez a jogosítvány megszűnik és külön megállapodás létrejötte nélkül a Magyar Pénzjegynyomda Részvénytársaság az Orell-Füssli eljárás szerint csak belföldre szóló munkát vállalhat.

Az Orell-Füssli cég biztosítja a m. kir. kormányt, hogy a pénzjegyek magyarországi előállításának költségei svájci frankra átszámítva nem fogják meghaladni a Svájcban előállított jegyek alapárainak 50%-át, hacsak rendkívüli körülmények (a munkabérek, anyagárak igen nagy fokú emelkedése, zavargások, sztrájk, kizárás stb.) a számítás alapjait lényegesen nem változtatják.

A könyvelési, ügyvezetési és ellenőrzési szabályok az üzletszabályokban lesznek lefektetve.

Különösen kiemelendő, hogy a nyomdaüzem műszaki ügyeinek intézése az Orell-Füssli cég által delegált műszaki igazgató vezetése alatt történik. A műszaki igazgató hatáskörét az üzletszabályok határozzák meg. Ez a hatáskör a szorosan vett műszaki teendőkhöz kívül a technikai személyzet megválasztására, illetményeinek megszabására, anyagbeszerzésre, idegen rendelkezési körűli intézkedésekre és külföldre szóló rendelések kalkulációjára is kiterjed. Az igazgatóság ilyen kérdésekben csak 2/3 többséggel hozhat a műszaki igazgató javaslatával ellenkező döntést. Az Orell-Füssli cég kötelezőleg kijelenti azonban, hogy a nyomda személyzete néhány, különösen az első időben nélkülözhetetlen szakerőn és szakmunkáson kívül, lehetőleg teljes egészében magyar honosokból fog állani.

Alapelvül szolgál továbbá, hogy a részvénytársaság összes beszerzéseit a hazai ipar révén tartozik eszközölni. Felmentéseket ez alól a kötelezettség alól a részvénytársaság indokolt kérelmére a m. kir. pénzügyminiszter a kereskedelemügyi miniszterrel egyetértőleg fog engedélyezni. A részvénytársaság már ezáltal engedélyt nyer arra, hogy az üzem viteléhez szükséges gépeket, berendezési tárgyakat, anyagokat tartozékaikkal együtt a cégbejegyzéstől számított 10 éven át külföldi forrásokból szerezhesse be abban az esetben, ha egyenlő minőség (szerkezet, méret stb.) és egyenlő szállítási feltételek mellett a külföldi ár a vám és fuvar figyelembevételével a felhasználás helyén a belföldi árnál igazoltan legalább 12%-al kedvezőbb. Kikötötték továbbá, hogy az építkezésnél illetve épület átalakításoknál magyar honosságú építésszek és vállalkozók vétessenek igénybe.

A vállalat vezetése egyébként a törvény és az alapszabályok értelmében az igazgatóság hatáskörébe tartozik.

Az Orell-Füssli cég mindenképpen törekedni fog arra, hogy a budapesti nyomda sürgősen üzembehelyeztessék és azt később is minden lehető módon támogatni fogja; a Magyarországon esetleg nem található szakmunkásokat a budapesti nyomda részére meg fogja szerezni, ha számukra megfelelő lakásról gondoskodás történik.

Az Orell-Füssli cég kötelezőleg kijelenti, hogy a felépítendő új nyomda üzembehelyezése is minden módon törekedni fog arra, hogy az alakítandó részvénytársaság akár az állami nyomdában, akár az egyetemi nyomdában részére ideiglenes rendelkezésre bocsátandó helyiségben a lehetőségekhez képest legalább is az 50 és 100 koronás államjegyek belföldi gyártását igen sürgősen megkezdje.

Addigra is azonban, míg a budapesti nyomda teljesen üzemképes lesz, köteles az Orell-Füssli cég a Magyarország részére szükséges pénzjegyeket az állami jegyintézet megrendeléseinek megfelelően az eddigi kivitelben pontosan gyártani. E tekintetben a létrejött külön megállapodások irányadóak.

Bármely a megállapodásból folyó per esetén a felek alávetik magukat az 1911. évi I. törvényekben szabályozott választott bírósági eljárásnak. A választott bíróság 3 tagból áll, egy-egy tagot a két fél választ, a harmadik tagot, mint elnököt vagy e két tag egyetértőleg jelöli ki, vagy amennyiben e részben 15 napon belül megállapodásra nem jutnak, az elnököt a budapesti kir. Curia elnöke fogja kijelölni.

E megállapodás csak abban az esetben lép érvénybe, ha a létesítendő nyomdának épület-, illetve telekvételi ügyben a jelen megállapodás keltétől számítandó 30 napon belül a pénzügyminiszter és az Orell-Füssli cég között megegyezés jön létre.

Végül felkérem a t. Igazgatóságot, hogy e megállapodáshoz való hozzájárulását illetve annak elfogadását egy címemre elküldendő ellenlevélben mielőbb igazolni szíveskedjék.

Budapest, 1922. évi október hó 12-én.

Dr. Kállay Tibor s.k.”

1922. november 20-i dátummal elkészült az alapítási tervezet is (2. kép). A részvényaláírási íven láthatók az alapító részvényesek (3. kép). A magyar

4. kép. Napi Hírek, 1922. december 1.

nyomdásztársadalomnak itt is feltűnhet Dréhr János neve, aki akkoriban az Állami Nyomda igazgatója volt, de igazgatósági tagként a Magyar Pénzjegynyomda Rt. igazgatóságába is beválasztották. A két cég együttműködése ez alapján 100 éves múlta tekint vissza...

1922. december 12-én 19 óra 45 perckor jelent meg az MTI közleménye:

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A Magyar Pénzjegynyomda Részvénytársaság 1922. december 12-én délután fél 4 órakor tartotta alakuló közgyűlését az állami jegyintézet üléstermében. Az új részvénytársaság a magyar kormány s a zürichi Art Institut Orell-Füssli-cég közös alapítása akként, hogy a részvénytöbbség a kormányt illeti meg. Az ülésre Zürichből Budapestre érkeztek dr. Karrer Viktor, az Orell-Füssli R. T. elnöke, Guhl Oszkár bankár, az Orell-Füssli Részvénytársaság administrateur delegue-je, Hoebn Gyula konzul, az Orell-Füssli-cég igazgatósági tagja.

A részvénytársaság 220 millió korona alaptőkével alakult. Az alaptőke 22 000 darab részvényre oszlik.

Az alakuló közgyűlésen dr. Kállay Zoltán miniszteri tanácsos elnökölt, a jegyzőkönyvet dr. Lázár Andor vezette. Az alapítók igazgatósági tagokul a, következőket delegálták: báró Korányi Frigyes (elnök), Dréhr János, Fejér Vilmos miniszteri tanácsosok, Róbert Emil kincstári főtanácsos, dr. Fattington Sándor miniszteri osztálytanácsos, Guhl Oszkár, dr. Karrer Viktor, Antal László és Kienast Ferenc. A felügyelő bizottság tagjai lettek: dr. Komarniczki Gyula, Lehoczky Ferenc, Farkas Géza, dr. Lázár Ferenc és Szalay Ferenc.

A közgyűlés végén az elnök a pénzügyminiszter őszinte köszönétét fejezte ki az Orell-Füssli cég vezetőségének azért az odaadó támogatásért, melyben az Orell-Füssli cég a magyar kormányt

a magyar pénzjegynyomda felállításában műszaki és pénzügyi szempontból részesítette.

Az elnök szavait dr. Karrer Viktor köszönte meg. Kifejezte abbéli örömét, hogy mint a függetlenséget nagyrabecsülő svájci polgár a magyar kormányt a pénzjegynyomda felállításában megnyilvánuló önállósági törekvésében támogathatta. Élénk éljenzés közben bejelentette, hogy a mai nap emlékére, a zürichi Art. Institut Orell-Füssli cég a berni magyar követség útján a Horthy-akció javára 1 000 000 koronát adományozott. Ezzel az ülés véget ért.

A Magyar Pénzjegynyomda Rt. így megalakult, megkezdte működését, az Orell-Füssli útmutatása alapján megtervezettette a Markó utcai épületét, elkezdte annak felépítését, valamint – egyelőre az Állami Nyomdától bérelt helyiségekben – felállította az első gépeket és 1923 nyaratól elindította az 50 koronás bankjegyek gyártását.

Gondoskodni akar az iratkezelésre vonatkozó szigorú jogszabályok betartásáról, és közben még

az újrahasznosításért is tenne?

→ **Akkor válassza a Hamburger Recycling Hungary Kft. bizalmas iratmegsemmisítési szolgáltatását!**

- ✓ szakszerű kivitelezés a korszerű, biztonságos technológiánk segítségével
- ✓ csaknem 30 éves tapasztalat, számtalan sikeres referencia
- ✓ precíz dokumentáció, a szükséges igazolások kiállítása
- ✓ a folyamat végén repapír készül, ami előnyös a környezetnek
- ✓ stabil háttér, ami garantálja vállalásaink megbízható teljesítését
- ✓ az Ön igényei szerint, rugalmasan alakított együttműködések

Kérjen ajánlatot!

Kissné Kovács Mária

maria.kovacs@hamburger-recycling.com

+36 30 547 1312

www.hamburger-recycling.com/hu

Hamburger Recycling
PRINZHORN GROUP

We will.

